

VLADIMIR BEȘLEAGĂ

**Cruci răsturnate de regim
Mănăstirea Răciula. 1959**

CUPRINS

CLOPOTUL SUNA A PRIMEJDIE	3
I. BISERICILE ȘI MĂNĂSTIRILE SUB REGIMUL TOTALITAR COMUNIST ÎN R.S.S.M. 1950–1960	5
1. Patriarhul rus Aleksie la Chișinău	7
2. Două cazuri: cel al preotului Ciumaș și cel al arhimandritului Varlaam (Misail Chiriță)	29
3. Mănăstirile Basarabiei luptă pentru a supraviețui	53
4. Regimul comunist totalitar lichidează mănăstirile una după alta.....	75
II. MĂNĂSTIREA RĂCIULA. 1959	97
1. „...Că la vară-i răzmeriță!”	99
2. 23 iunie 1959	116
3. 24 iunie 1959	132
4. 28 iunie 1959. Jaloba credincioșilor către Hrușciiov	158
5. 29–30 iunie. În așteptarea răspunsului de la Moscova	185
6. Concentrarea forțelor de represiune la Răciula	212
7. 1 iulie. Seara. Confruntarea finală	233
8. Epilog	257
ANEXĂ	303
PEȘIOME	324
SUMMARY	325

La Editura Prut Internațional,
în colecția de carte de istorie CLIO, au mai apărut:

Gheorghe NEGRU, *Țarismul și mișcarea națională a românilor din Basarabia*, 2000, 200 p.

Ion ȚURCANU, *Moldova antisovietică. Aspecte din lupta basarabenilor împotriva ocupației sovietice, 1944–1953*, 2000, 332 p.

Gheorghe NEGRU, *Politica etnolingvistică în R.S.S. Moldovenească*, 2001, 132 p.

Gheorghe COJOCARU, *1989 la Est de Prut*, 2001, 216 p.

Pavel PARASCA, *La obârșia Mitropoliei Țării Moldovei*, 2002, 104 p.

Lidia PĂDUREAC, *Relațiile româno-sovietice (1917–1934)*, 2003, 216 p.

Elena NEGRU, *Politica etnoculturală în R.A.S.S. Moldovenească*, 2003, 204 p.

Octavian ȚĂCU, *Problema Basarabiei și relațiile sovieto-române în perioada interbelică (1919–1939)*, 2004, 272 p.

Ion CHIRTOAGĂ, *Târguri și cetăți din sud-estul Moldovei (secolul al XIV-lea – începutul secolului al XIX-lea)*, 2004, 276 p.

Ludmila TIHONOV, *Politica statului sovietic față de cultele din R.S.S. Moldovenească*, 2004, 172 p.

Opagină din istoria Basarabiei. Sfatul Țării (1917–1918). Ediție îngrijită... de **Ion Negrei și Dinu Poștarencu**, 2004, 288 p.

Pavel MORARU, *Bucovina sub regimul Antonescu (1941–1944). I. Administrație. Economie. Societate*, 2004, 288 p.

Jean NOUZILLE, *Moldova. Istoria tragică a unei regiuni europene*, 2005, 372 p.

Ioan SCURTU, *Portrete politice*, 2006, 296 p.

Anatol PETRENCU, *Basarabia în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (1939–1945)*, 2006, 224 p.

Dinu POȘTARENCO, *Anexarea Basarabiei la Imperiul Rus*, 2006, 304 p.

1. Patriarhul rus Aleksie la Chișinău

Una din odioasele crime comise de regimul ruso-sovietic pe teritoriile românești ocupate a constituit-o ofensiva, prin toate mijloacele disponibile, asupra credinței strămoșești, asupra credincioșilor și, îndeosebi, asupra clerului și călugărilor patrioți, acțiune meticolos planificată și, apoi, eșalonat realizată, care a dus la închiderea și dărâmarea a sute și sute de biserici, la desființarea prin metode brutale a celor peste douăzeci de mănăstiri și schituri, unele dintre ele având o existență de secole și făcând parte din patrimoniul istoric și cultural al națiunii. Astăzi, când mișcarea de eliberare națională, procesul de renaștere și limpezire a conștiinței de neam a românilor de la est de Prut se confruntă din nou cu mari și grave dificultăți, survenite în urma acțiunilor restauratoare ale forțelor de coloratură neocomunistă și imperialistă, când în domeniul științelor istorice se dă o aprigă luptă între cele două concepții diametral opuse – una care proclamă nou-apărutul stat pe harta Europei, Republica Moldova, drept succesorul creaturii staliniste care a fost R.S.S. Moldovenească, și alta care, respectând adevărul vieții și dreptul internațional, îl tratează ca pe un al doilea stat românesc, rod al unor circumstanțe istorice tragice ale națiunii române; când în viața credincioșilor și a bisericii basarabene mai rămâne nesoluționată, din vina ocârmuitorilor zilei, problema revenirii la Biserica-mamă, stăruindu-se asupra apartenenței ei la biserica moscovită, de la care a avut atâta de pătimit, – a da în vileag cu fermitate și a prezenta faptele reprobabile, întâmplările și suferințele ce le-au îndurat credincioșii în cei peste patruzeci de ani de opresiuni rămâne a fi un imperativ, un strigăt de durere a sute și mii de suflete nevinovate, în viață încă sau călătorite în lumea celor drepți, care își mai caută sfânta dreptate.

Anii ce au urmat prăbușirii satanicului imperiu roșu au înregistrat apariția mai multor materiale referitoare la tema abordată, venind să aducă mărturie vii, emoționante ale suferințelor unor preoți, cum ar fi amintirile din gulagul rusesc ale părintelui Vasile Țepordei sau cele consemnate cu

multă durere după invazia oștilor păgâne în anul negru 1940 de către preotul Paul Mihail, ca și ale altora, sau investigații bazate pe documente de arhivă aparținând cercetătorilor Mihai Gribincea, Nina Negru-Mihail, Vlad Cubreacov și eseuri de înaltă tensiune demascatoare semnate de poetul și publicistul Nicolae Dabija. Însă, așa cum subliniază cu mult temei eminentul istoric al bisericii noastre, preot profesor doctor Mircea Păcurariu, autorul monumentalei *Istorie a Bisericii Ortodoxe Române* în trei volume, lucrul în acest domeniu este abia la începuturile sale. „Fără îndoială că, spune Sfinția Sa în studiul monografic consacrat în mod special problemei, este necesară o istorie completă a Bisericii românești din Basarabia, sub toate formele ei de manifestare, bazată pe izvoare arheologice, narative și arhivistice rusești și românești, dar și pe mărturiile unora dintre cei care au asistat la suferințele clerului și ale credincioșilor basarabeni în ultima jumătate de veac”¹.

În această lucrare ne propunem să urmărim, să depistăm, pe baza documentelor de arhivă, completându-le cu mărturii ale unor participanți la evenimente, procedeele și metodele aplicate de mașina bolșevică de opresiune, care a pus la cale acțiuni mârșave, în scopul dezrădăcinării totale a credinței din sufletele creștinilor și ale oamenilor de alte confesiuni, a închiderii și distrugerii sfintelor lăcașe, spre a transforma noile generații în indivizi fără viață spirituală și conștiință națională, într-o masă amorfă, aptă doar de a robi până la extenuare pentru aberantele idealuri ale totalitarismului.

* * *

Fără a avea pretenția de a realiza un studiu exhaustiv – sarcina ar fi pe potriva unei instituții speciale ce ar antrena mai mulți specialiști în domeniu –, recunoaștem de la început că întreprindem o modestă încercare de a elucidă unele aspecte ale problemei, de a schița câteva modalități de cercetare, pe care ulterior exegeții le vor concretiza și aprofunda sau, din contră, le vor respinge, înlocuindu-le cu altele mai perfecte, dar, sper, cu singurul scop nobil de a elabora acea atât de necesară istorie completă a Bisericii Ortodoxe Române din acest spațiu. Cum viața și activitatea mănăstirilor este parte componentă și integrantă a bisericii în genere, vom urmări procesul în ansamblu, iar pentru a facilita expunerea materiei – date, fapte, documente, – reieșind din contextul social și politic al vremii și ținând

seama de gradul de presiune efectuat de regim asupra credinței, credincioșilor și clerului, propunem o împărțire a intervalului de timp în trei segmente: perioada 1944–1956, când ofensiva oficialităților este permanentă și metodică; anii 1957 și 1958, când se înregistrează o relativă „renaștere” a Bisericii; anul fatidic 1959 și perioada ce a urmat acestuia, care a marcat închiderea în masă și distrugerea barbară a sfintelor lăcașe.

Odată cu reinstaurarea, în august 1944, a regimului sovietic de ocupație pe teritoriile românești, este readus în scaun și funcționarul responsabil pentru problemele cultelor, care se numea „împuțernicitul Consiliului pentru treburile Bisericii Ortodoxe Ruse de pe lângă Sovietul Miniștrilor al U.R.S.S. în R.S.S. Moldovenească”. În mod formal, acesta avea 1) datoria de „a efectua controlul asupra corectei aplicări și respectări a legislației cu privire la culte de către organizațiile locale și de către slujitorii cultelor, totodată și de către organele locale, persoanele oficiale și de către toți cetățenii” și 2) dreptul de „a controla activitatea organizațiilor religioase locale în chestiunea respectării de către acestea a legislației sovietice cu privire la culte”. De fapt, pe lângă multe alte instituții și organe speciale, și acesta avea misiunea de a supraveghea din aproape activitatea bisericilor și mănăstirilor, viața credincioșilor și cea a clerului, făcând-o, chipurile, în baza legii, dar cu scopul ascuns de a exercita multiplele presiuni și diversiuni programate de „instanțe” – conducerea supremă de partid și KGB* – asupra credincioșilor, preoților, călugărilor etc. Datele, informațiile, dările de seamă și celelalte documente – câte au ajuns să fie depozitate în arhive – constituie baza documentară a prezentelor note. Am descoperit destule lucruri care aruncă lumină asupra măsurilor opresive la care a recurs regimul, dar multe aspecte, cele mai secrete, rămân încă inaccesibile, nedezvăluite. Dosarele pe care le-am putut consulta, lucrările pe care le-am putut cunoaște sunt (deocamdată) suficiente pentru a da în vileag ura ce-o purta bisericii regimul totalitar. Fapt ce reiese din însăși activitatea faimosului împuțernicit al Bisericii Ortodoxe Ruse, materializată în actele celor două compartimente: 1) „Corespondența” purtată cu organul ierarhic superior (Consiliul central moscovit), ale cărui directive le executa, și 2) „Registrul” bisericilor și mănăstirilor scoase de la „evidență”, adică închise, distruse, iar după terminologia oficială, „lichidate”.

*Komitet Gosudarstvennoi Bezopasnosti (rus.) – Comitetul Securității de Stat.

Pentru început, o succintă statistică. Conform datelor fixate încă înainte de război, în studiul lui Ștefan Ciobanu, *Basarabia. Populația. Istoria. Cultura*, „în 1925 numărul total al bisericilor și capelelor din Basarabia se ridica la 1 090, cu 1 104 preoți. Existau, de asemenea, 20 de mănăstiri și 9 sihăstirii cu 2 414 călugări”². Aproximativ aceleași cifre cu privire la biserici și mănăstiri le aduce în interviul acordat în 1992 ziarului bucureștean *Cotidianul* tânărul cercetător, activist al F.P.C.D., actualmente deputat în Parlamentul Republicii Moldova, Vlad Cubreacov: „În 1940, la 28 iunie, când primul tanc sovietic a intrat în Basarabia, existau exact 1 090 de biserici ortodoxe. Funcționau și 28 de mănăstiri. Nu mai vorbesc de schiturile de pe lângă mănăstiri”³. Fără îndoială, aceste date au o bază documentară verificată și de la ele se cuvine să pornim.

În deceniile ce au urmat, ca rezultat al persecuțiilor la care au fost supuși credincioșii, al deportărilor din anii 1941, 1949 și, apoi, a reprezentanților clerului, a închiderii forțate a bisericilor, numărul acestora a scăzut simțitor. Dat fiind că toate aceste acțiuni se făceau sub stricta supraveghere și cu activa participare a „comisarului” moscovit, descoperim în arhive știri în această privință. De exemplu, în dările de seamă pe care le cerea sistematic Centrul se raporta, în primul rând, câte biserici au fost între timp închise și câte mai... funcționează. Sunt elocvente următoarele cifre datând de la finele anului 1956 și începutul lui 1957: în 1941 numărul total al bisericilor era de 893, iar în 1945 – de 924, ceea ce înseamnă că unele fuseseră redeschise odată cu revenirea Basarabiei la patria-mamă. Cifra însă, așa cum se vede, nu coincide cu cea de mai sus, deoarece județele din nord și sud au fost rupte, în toamna lui 1940, și date în mod arbitrar Ucrainei. Tot aici aflăm o specificare interesantă privind numărul bisericilor din raioanele din stânga Nistrului, precum urmează: în această parte în 1941 nu exista nici o biserică, ele fiind închise și distruse toate încă în anii treizeci, în 1945 aici activează 37 de biserici, refăcute și redeschise în perioada administrației civile românești, fapt ce vorbește despre o energică renaștere a credinței, stare care s-a perpetuat și în anii de după război, pentru ca la data redactării informației (1956–1957) aici să funcționeze doar 3 biserici. Vom reveni ulterior cu documente care atestă o luptă aprigă a satelor, inclusiv a celor din stânga Nistrului, întru apărarea credinței strămoșești.

Din 1948 și până în 1965 au fost scoase de la evidență (închise, distruse) 343 de biserici⁴, pentru ca în ianuarie 1957 să fie fixată cifra de 530 de biserici „active”, iar în 1959 numărul lor ajunge la 580. Desigur, aici erau incluse și unele case de rugăciuni pentru credincioși de alte confesiuni, dar numărul acestora nu depășea cifra de 10. Absoluta majoritate erau biserici ortodoxe, acelea cu care avea de luptat „împuternicitul” moscovit, care într-un demers al său către superiori se plângea că dacă se va practica și pe viitor vechea „normă” de închidere a bisericilor doar câte 3–5 pe lună, va fi nevoie de „aproximativ 10 ani” pentru a lichida „cele 580 de biserici existente în prezent”. Un calcul minuțios și exact, făcut de omul Centrului, trimis anume, în aprilie 1959, ca să ducă la îndeplinire cu nemaipomenit zel directiva de lichidare a mănăstirilor conform deciziei Patriarhiei ruse și C.C. al P.C.U.S.

Odată cu moartea tiranului Stalin, aprig prigonitor al credinței, speranța credincioșilor că li se va face în sfârșit dreptate izbucnește cu multă putere și se produce o amplă mișcare de restabilire și redeschidere a sfintelor lăcașe pângărite. O demonstrează numeroasele demersuri către organele republicane și cele centrale, sub formă de petiții și delegații. În condițiile unei relative liberalizări a climatului social-politic din acei ani, un adevărat torent de cereri sosește pe numele faimosului împuternicit, ca și în adresa Patriarhiei ruse, a guvernului imperiului și chiar a unor persoane publice. De exemplu, numărul de cereri pentru redeschiderea bisericilor era în 1955 de 151⁵, în 1956 – de 322⁶, iar în 1957 – de 288⁷, acestea din urmă cuprinzând și reactivarea a 122 de biserici. Desigur, marea majoritate, sub diferite pretexte, după cum se pricepea foarte bine s-o facă sistemul bolșevic, erau respinse sau nici nu ajungeau să fie înregistrate. Totuși, datorită masivei și energice presiuni de jos, momentului propice și, nu în ultimul rând, faptului că populația purcedea la ridicarea din paragină a clădirilor, fără să mai aștepte aprobarea oficialităților, s-a reușit ca numărul bisericilor să ajungă a fi cel enunțat mai sus.

Faptul a alarmat „pe drept cuvânt” regimul (fenomenul se dovedi a fi caracteristic pentru multe zone ale imperiului roșu) și la finele anului 1958 (4 octombrie) conducerea supremă de partid adoptă o decizie prin care declanșează un adevărat atac de distrugere a bisericilor, despre a cărui desfășurare vom relata detaliat ceva mai jos. Menționăm că personajul sinistru care se plângea că va fi nevoie de aproximativ 10 ani ca să

se răfuia cu toate bisericile, pe nume A. Oleinic, care a activat în componența Consiliului central și a fost în mod expres delegat la Chișinău în aprilie 1959, a obținut „simplificarea” procedurii (deciziile deveneau de competența organelor republicane), astfel realizând o performanță demnă de precursorul său din secolul al XIX-lea, românofobul Pavel Lebedev, căci într-un timp record au fost închise peste 300 de biserici. Or, în 1959 rămân să funcționeze în toată Basarabia, conform datelor de arhivă, 200 de sfinte locașe.

Marea durere a credincioșilor, cruda tragedie a bisericii basarabene a exprimat-o în rânduri de sfâșietoare jelanie, adevărată poemă, preotul cărturar Paul Mihail. În ianuarie 1941, rupt de la vatra strămoșească, cucernicul părinte spunea în aceste scurte note intitulate *Au rămas în Basarabia*: „...o cultură națională și o religie creștină de două mii de ani. Urmele trecutului românesc de veacuri, așezăminte creștine de sute de ani și bogăția sufletului poporului și a pământului a rămas acolo. Au rămas cetățile de-a lungul Nistrului... Au rămas vechile așezăminte ale credinței creștine, mănăstiri și biserici... Au rămas o mie și câteva sute de biserici, unele din bârne de lemn, păstrătoare de antimise vechi, de cărți și manuscrise... A rămas Muzeul istoric-bisericesc, cel plin cu cărți vechi și manuscrise multe, comoara trecutului istoric-bisericesc al Basarabiei, cu documente, obiecte de artă și veșminte... Au rămas atâtea documente, urme ale trecutului, ale vieții românești, ale sufletului moldovean, ale credinței creștine!... A rămas pământul plin de holde, de grădini, de pomi, de podgorii, de stupi și păduri... A rămas Dumnezeu...”

După multe și amare chinuri la care au fost supuși credincioșii și preoții de către regimul totalitar comunist – executări fără judecată, deportări, interzicerea credinței – au urmat doar vreo doi ani ai acelui laudat „dezgheț” hrușciovist, când se părea că fariseicele stipulări ale constituției și legilor sovietice privind libertatea conștiinței și a practicării confesiunilor vor deveni, în sfârșit, realitate. Dar nu a fost și nici nu avea cum să fie.

Ne-o demonstrează faptele. Văzând că nu sunt în stare să stăvilească restaurarea și reactivarea sfintelor lăcașe, autoritățile au procedat la o stratagemă ca multe altele: lipsirea multor preoți de dreptul de a oficia slujba divină. Erau dintre aceștia zeci și sute, cu toate că o mare parte din clerul cu studii teologice se retrăsese în adâncul țării din fața tancurilor sovietice. Cei care au rămas în viață, cei care au supraviețuit exilului și

s-au întors la vatră au constatat că nu-și pot relua activitatea. Sporeau mereu listele negre întocmite de organele speciale, care liste, prin mijlocirea aceluiasi „împuternicit”, erau transmise în teritoriu, punând pe urmele bieților preoți miliția, procuratura, organele judiciare. Printre cazuri de acest fel este acela al preotului Ciumaș, căruia i s-a înscenat un proces.

Câteva date privind numărul preoților din Basarabia și, în tangență cu asta, despre cum stăteau lucrurile în privința pregătirii clerului. Dacă până și în perioada negrei reacțiuni țariste din secolul al XIX-lea o parte din preoți aveau studii teologice în Țară, așa cum notează pr. prof. dr. Mircea Păcurariu („în 1882 ... 126 erau absolvenți ai seminariilor românești din Huși și Ismail...”⁹), sub regimul bolșevic orice contacte ale clerului cu Patria-mamă au fost interzise. Rămăneau seminariile rusești, dar și acelea greu accesibile, din cauză că orice persoană care alegea calea preoției devenea element suspect, om periculos.

Documentele de arhivă atestă că în 1956 în Basarabia existau (recunoscuți de către oficialități) 383 de preoți¹⁰; în 1957, 386 de preoți¹¹; în 1958, 388 de preoți¹².

Or, la cele 580 de biserici „înregistrate” în 1959 lipseau mai bine de 200 de preoți. N-avea, chipurile, cine să suplinească locurile vacante, mulți preoți fiind etichetați ca aventurieri, vagabonzi, escroci etc. și supuși unor drastice măsuri de pedepsire.

Totuși, în *Basarabia a rămas Dumnezeu...* (Paul Mihail) și tineri cu inima curată și cu dragoste pentru cele sfinte pășeau pe calea preoției (unii, fii de preoți, cei mai mulți, feciori de țărani), dar, neavând ce alege, mergeau la seminarii rusești, ca acela din Odesa. Câteva date sumare pentru o perioadă scurtă privind acest aspect al problemei le-am depistat într-unul din multiplele rapoarte ale împuternicitului pentru R.S.S.M. către superiorii săi din metropolă: „În 1955 din R.S.S. Moldovenească la Seminarul Teologic din Odesa au fost depuse 12 cereri din partea doritorilor de a studia. Dintre aceștia, au fost admiși ca studenți ai seminarului 8 persoane...” „În anul de studii 1956/1957 din R.S.S. Moldovenească au depus cereri la Seminarul Teologic din Odesa 43 de persoane...” „Pe data de 1 octombrie 1956 ... numărul total de studenți de la Seminarul Teologic din Odesa originari din R.S.S. Moldovenească era de 35 de persoane: în primul an de studii – 19; în anul doi – 7; în anul trei – 7; în anul patru – 2”¹³.

Nevoia acută de preoți și alți slujitori ai bisericii impune episcopiei să întreprindă unele măsuri, dar nu se realizează nimic, deoarece organele oficiale aveau, evident, cu totul alte scopuri. Drept argument servește faptul că în același raport înputernicitul preciza ca pe un merit al activității sale pline de zel următoarele: „Arhiepiscopul Nectarie, în vederea completării «cadrelor» bisericești și a «reciclării lor», era cât pe ce să creeze în acest an (1959 – *V.B.*) niște cursuri pe lângă eparhie pentru pregătirea și reprofilarea cântăreților de biserică cu un contingent de 150 de oameni, însă o atare întreprindere a fost de către noi respinsă”¹⁴.

Executând directivele întrunirii, convocată în mod special în ianuarie 1959, liota de așa-ziși înputerniciți de pe întinsul imperiului colaborau strâns între ei pentru a bara orice posibilitate a unor tineri de a face studii teologice. Astfel, înputernicitul din orașul Stavropol îl informează pe omologul său de la Chișinău că „la Seminarul Teologic din Stavropol a depus documentele în vederea înscrierii ca student cetățeanul Filaret Ceban... anul nașterii 1935, satul Țepilovo, r-l Soroca, R.S.S. Moldovenească, moldovean, din părinți țărani, fără ocupație. Mama lucrează în colhozul din satul Țepilov...” Semnătura: „Înputernicit... Narâjnâi”. Alt semnal, din 7 august 1959: „Prin prezenta vă informez că Ivan Alexeevici Ichim, anul nașterii 1941, domiciliat în satul Vărzăreștii Noi, raionul Călărași, R.S.S. Moldovenească, a depus cerere de înscriere la studii în Seminarul Teologic din Odesa pentru anul 1959. Am speranța că dvs. veți trata acest fapt ca inadmisibil și veți proceda în consecință. Înputernicit... Finoghin”¹⁵.

După ce am schițat o periodizare a intervalului de timp supus analizei și am expus câteva date statistice privind activitatea bisericilor și clerului, vom încerca în continuare să elucidăm în baza faptelor și datelor documentare de arhivă unele aspecte mai importante ale temei luate în discuție, și anume: cum au acționat în anii 50 credincioșii pentru a readuce la viață sfintele lăcașe; la ce metode au recurs oficialitățile în lupta lor împotriva credinței, clerului; cum s-au manifestat anumite organe și persoane în procesul de închidere și distrugere a bisericilor și mănăstirilor; modul în care unii reprezentanți ai clerului s-au lăsat corupți, iar alții au opus rezistență apărând credința strămoșească, conștiința de neam, zestrea spirituală românească.

Demersuri pentru redeschiderea bisericilor au fost atât de multe, delegații la organele republicane și cele centrale atât de numeroase și

insistente, încât se poate afirma cu certitudine că în dosarele de arhivă a intrat doar o parte infimă din ele. Și totuși, consultându-le cu atenție, ne putem da seama destul de exact despre starea de spirit generală a oamenilor din acei ani. Cea mai mare parte din scrisori era, desigur, adresată „comisarului sovietic pentru culte”, cele mai multe delegații din sate anume la el veneau, dar majoritatea covârșitoare a eforturilor era în van: cererile respinse, delegațiile întoarse din prag. Amărății solicitanți organizau plângeri la organele centrale – guvernul și Prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S., C.C. al P.C.U.S. etc. Multe scrisori au fost adresate Congresului al XX-lea al P.C.U.S., la care a fost demascat cultul lui Stalin; diferite plângeri erau adresate lui Hrușciiov, lui Bulganin, patriarhului Moscovei și al întregii Rusii, marelui Jukov, dar și persoanelor de conducere din Chișinău.

Iată ce scria, în numele credincioșilor din satul Slobozia-Dușca, raionul Criuleni, bătrânul Filip F. Lupașcu, text pe care îl reproducem pentru motivul că e extrem de sincer și e în românește, pe când 99 la sută din demersuri sunt redactate într-o rusească foarte aproximativă.

„23/11-59 g.

Verhovni Sovet Ministru M.S.S.R.

tovarș Ivan Sirghei Codiță

Zaivlene

Noi consăteni din satul Slobozia Dușca Criulenschi raion,

Tovariș Ministru noi consăteni din acest sat avem o mare rugămintă la dumneavoastră c-o a treia Zaivlene noi toți bătrânii am trimis la dumneavoastră ca să ne reghistrați Biserica că tineri au unde să duci dar noi bătrâni n-avem unde ne duci că pentru noi nu este clubu.

Dar noi avem rugămintă la dumneavoastră că dumnevoastre sântet rukavoditile (conducătorul – *V.B.*) nostru că noi am fost la tovarăș Ramonovskomu pe data de 22.V. '56 și el ne-o spus tavarăș secletar că numai dumnevoastră puteț să ne daț dreptu pentru a ne deschide Biserică că noi v-am depus și pitracele Zaivlene că este o distanțe de 20–25 km n-avem nici o Biserică. Precum știți și dumnevoastre că prin zakon este voie, noi tovarăș ministru cu a noastră rugămintă pân la pomânt că dumeta ești conducătorul nostru.